

LOHJAN KOORDINOITU MONIAMMATILLINEN TOIMINTAMALLI KOTIHOIDOSSA OLEVIENTÄÄ IÄKKÄIDEN LÄÄKEHOIDON HALLINTAAN

TUTKIJAT: proviisori, LHKA-pätevyys, tohtorikoulutettava Terhi Toivo¹; dosentti, neurologian osastonylilääkäri Juha Puustinen^{1,4}; FaT Maarit Dimitrow^{1,2}; apteekkari, FaT, YTM Eeva Savela³; professori Marja Airaksinen¹

¹Helsingin yliopisto, kliinisen farmasian ryhmä; ²Vantaa V (Myyrmäen) apteekki; ³Lohjan 1. apteekki; ⁴Satakunnan sairaanhoitopiiri

TAVOITE

Lohjalla vuonna 2015 käynnistyneen interventiotutkimuksen (Toivo ym. 2018, ClinicalTrials.gov, NCT02545257) tavoitteena oli kehittää koordinoitu moniammatillinen toimintamalli kotona asuvien iäkkäiden lääkehoitojen hallintaan sekä tutkia kehitetyn mallin vaikuttavuus käyttäen satunnaistettua, kontrolloitua interventio -asetelmaa.

Tutkimus liittyy laajaan vuonna 2005 käynnistyneeseen Helsingin yliopiston tutkimuskokonaisuuteen, jossa on mm. kehitetty lääkehoidon kokonaisarviointin (LHKA) toimintamalli (Leikola 2012) sekä lähihoitajien käyttöön soveltuva iäkkäiden lääkehoidon riskien arviointimittari (Dimitrow 2016). Tutkimus tehdään Helsingin yliopiston, Lohjan kaupungin kotihoidon ja Lohjan 1.apteekin yhteistyönä. Kela on rahoittanut tutkimusta (2015–2017).

KESKEISET LÖYDÖKSET

Tutkimuksessa kehitetyn toimintamallin avulla voidaan tunnistaa ja selvittää hoidollisesti merkittävät lääkitysongelmat kotihoitohenkilöstön, apteekkien ja lääkäreiden välistä yhteistyötä selkiyttämällä ja lääkitysarviointityökaluja tehokkaasti hyödyntäen. Toimintamalli käsittää työvaiheita, joissa kunkin ammattiryhmän osaamiset ja resurssit tulevat hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti.

Toimintamallissa kotihoidon lähi- ja perushoitajat kokoavat kotihoidon asiakkaiden ajantasaiset lääkitystiedot sekä tekevät *koulutettuina* asiakkailleen lääkehoidon riskienarviointin käyttäen lääkään lääkehoidon riskienarviointimittaria (Dimitrow 2016). Tarvittavien jatkotoimenpiteiden ratkaisemiseksi koordinoiva proviisori tarkistaa yksilöllisesti riskienarvioinnit ja lääkitykset sekä niissä esiin tulleet mahdolliset lääkehoidon ongelmat. Lääkärin ja proviisorin yhteispalaverissa keskustellaan mahdollisesti tarvittavista lääkehoidon arvioinneista ja niiden laajuudesta. Lääkäri päättää tarvittavat jatkotoimenpiteet ja tarvittavat lääkehoidon arvioinnit toteutetaan farmasian ammattilaisten toimesta ja ne käsitellään moniammatillisesti. Kotihoidon sairaanhoitaja vie mahdolliset muutokset käytäntöön.

Toimintamallin ja siihen kuuluvan riskienarviointin avulla pystytään seulomaan ne iäkkäät, jotka tarvitsevat lääkityksestään tarkempaa arviota (lääkityksen tarkistus, lääkehoidon arviointi tai lääkehoidon kokonaisarviointi). Arviointitarpeen määrittäminen voidaan toteuttaa potilaslähtöisesti keskittyen riskienarvioinnissa mahdollisesti esiin tulleisiin ongelmiin. Pelkästään lääkitystietojen perusteella ei pystytä ratkaisemaan potilaan lääkehoidon arvioinnin tarvetta. Tutkittavien joukossa oli potilaita, joilla oli käytössä yli 10 lääkettä, mutta potilaan kliininen haastattelu ei kuitenkaan ole tuonut esille puuttumista vaativia lääkehoidon ongelmia. Toisaalta kliinisesti merkittäviä lääkitysongelmia voi olla potilailla, joilla on vain muutama lääke käytössä.

Mallissa on keskeistä toimintatavan kytkeminen perusterveydenhoidon toimintaan niin kotihoidossa kuin apteekissakin. Toimintamalliin osallistuvat pääsääntöisesti kaikki iäkkään lääkehoitoon osallistuvat työntekijät nimettyjen vastuuhenkilöiden johdolla. Tällöin henkilöstön vaihtuminen ei romuta toimintaa. Toimintaa koordinoimaan tarvitaan iäkkäiden lääkehoitoon perehtynyt terveydenhuollon ammattilainen.

Dimitrow M. Development and Validation of a Drug-Related Problem Risk Assessment Tool for Use by Practical Nurses Working with Community-Dwelling Aged. Väitöskirja, Helsingin yliopisto, 2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-2618-4>

Leikola S. Development and Application of Comprehensive Medication Review Procedure to Community-Dwelling Elderly. Väitöskirja, Helsingin yliopisto, 2012. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-7698-5>

Toivo T, Dimitrow M, Puustinen J, Savela E, Pelkonen K, Kiuru V, Suominen T, Kinnunen S, Uunimäki M, Kivelä S-L, Leikola S, Airaksinen M. Coordinating resources for prospective medication risk management of older home care clients in primary care: procedure development and RCT study design for demonstrating its effectiveness. *BMC Geriatrics* 2018, 18:74. <https://bmgeriatr.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12877-018-0737-z>